

Ἐθνική μας μουσική. Ὅσο γιὰ τὸ Ὠδεῖο μας, δὲ ξέρω πῶς νὰ πῶ· ὅλοι μας τοῦ γράψαμε νομίζω σωστά πράγματα, ποτὲ ὅμως δὲν τὰ πρόσεξε καὶ ποτές δὲ μᾶς ἔδωσε ἀπάντηση.

Ἡ ταχτική του μοῦ θυμίζει κάτι λόγια τοῦ Shopenhauer, «πὼς ἡ ταχτική του εἶναι... ἡ σιωπή, καὶ πὼς μοιάζει μετὰ τὸ μᾶλλον τοῦ διπλωμάτη Ταλαιράνδου, ποὺ ἔτρωγε φοβερὸς κλωτσιὰς στὰ πιασινὰ καὶ ἔμενε ἀτάραχος!»

Ἀς ἐλπίζουμε· ὅλα μὲ τὴ δουλειὰ καὶ τὸν καιρὸ διορθώνονται.

Τελιώνοντας ἀπαντῶ τοῦ Καλομοίρη ποὺ με ρώτησε ἂν εἴμουν ἀφτήκοος μάρτυρας στὴ σάλα τοῦ Ὠδείου τὴν ἡμέρα τοῦ κόκορα (καὶ στὴν ἐχτέλεση τῆς No 3 συμφωνίας τοῦ Beethoven μετὰ τὰ δυὸ κόκορα).

Εἴμουν καὶ παραείμουν καὶ ποτὲ μοῦ δὲ θὰ ξεχάσω τὰ τρομερὰ μπράβο! καὶ τὰ χεροκροτήματα τῶ ντιλετάντιδων καὶ κριτικῶν τῆς τέχνης ποὺ μᾶς ἔδειχναν τὰ χάλια τους.

Βλέπετε λοιπόν, ἀγαπητέ μου συμπολεμιστὴ τῆς μεγάλης Ἰδέας, πὼς πρέπει νὰ πάψουνε (ὅπως σωστά ἔγραψες) ὅλες οἱ μελέτες καὶ οἱ συζητήσεις γιὰ τὸ Ὠδεῖο. Ἀδικα σπαταλοῦμε τὸ μελάνι μας. Ἐγὼ ἀπ' ἄδριο θὰ τὸ μεταχειριστῶ γιὰ τὰ μερολόγια μου! (γιατί ὄχι γιὰ καζαμίες;) ποὺ τόσο ὁμορφα ξετρώπωσες πὼς λέει τίς partitions ὁ κανονισμὸς καὶ ἡ Ἐθνικὴ γλῶσσα τοῦ Ὠδείου.

Παρίσι, 11 τοῦ Μάρτη 1910.

ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΡΒΟΓΑΝΗΣ

5) Μπορεῖ κανένας κριτικὸς μουσικὸς τῆς Ἀθήνας νὰ μετὰ ἀπαντήσῃ πὼς δυὸ κόκορα εἶναι ἀρκετὰ γιὰ τὰ τρίφωνα ἀκόρδα τοῦ τρίου τοῦ σκέρτσου...καμιά φορὰ ὁ ἐχτελεστής μας κάνει καὶ δυὸ φωνὲς μαζί! Ἐπομένως δυὸ καὶ ἓνα τρία, νομίζω!

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΓΙΑ ΤΟΝ „ΑΠΕΘΑΝΤΟ“

I

Φίλιπτε μου,

Ἵστερα ἀπὸ τόσο καιροῦ σιωπὴ μόνον ἔνας ποιητὴς σὺν ἐσένα ἐλπίζω πὼς θὰ ἔχῃ τὴ μεγαλοφυχία νὰ δώσῃ συχωροχάρτι σ' ἓνα γερασμένο συνάδερφο σὺν ἐμένα. Ἡ σιωπὴ μου δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγηθῇ καὶ νὰ δικαιολογηθῇ καὶ εἶναι δεμένη μετὰ κάποιες ἀταχτες τυραννικὲς συνήθειες τῆς ζωῆς μου ἀχώριστες ἀπὸ κείνη. Ἀλλωστε ὁ ἴδιος μοῦ ἔδωκες θάρρος καὶ μοῦ ἔδειχνες πὼς δὲ μὲ ξεσυνερίζουσιν μετὰ τὸ ἐξακολουθητικὸ στάλσιμον τῶν βιβλίων σου.

Ποταμὸς εἶσαι ἀπὸ ρυθμοὺς καὶ ἀπὸ ποίηση. Ἡ «Μεγάλῃ Ἀδρά», τὰ «Κάλθεια Μέτρα», τὰ λυρικά σου, τὰ δράματά σου, τώρα τελευταῖα ὁ «Ἀπέθαντος», μᾶς κλονίζουν καὶ μᾶς ξαφνίζουν τὸ ἓνα ὕστερ' ἀπὸ τ' ἄλλο μετὰ τὴν πλατεῖα ροὴ τους καὶ τὴ βοή τους τὴ βαθεῖα. Τὰ ποιήματά σου εἶναι μεγαλόπνοα· ἓνα μάτι ἐπλισμένο μετὰ τὸ μικροσκοπικὸν κριτικὸν ἐξηγητὴν μπορεῖ φάχνοντας νὰ ξαντικρύσῃ καὶ κάποιες λεπτομέρειες ποὺ νὰ τίς πῇ ἐλαττωματικές. Δὲν ξέρω. Ἐγὼ ξέρω πὼς μόνο μέτρια δὲν εἶναι οἱ στίχοι σου· καὶ πὼς εἶναι γιομάτοι ἀπὸ ὁμορφίε. Θὰ μπορούσαν γιὰ τοὺς στίχους σου πολλὰ πράγματα νὰ πωθοῦνε. Μὰ ὅταν δὲν μπορῇ ἢ δὲν εὐκαιρῇ κανεὶς νὰ τὰ πῇ, προτιμότερο νὰ περιοριστῇ σὲ δυὸ τρεῖς γραμμούλες. Λογαριάζω ἀργὰ ἢ γρήγορα σὲ σειρὲς

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΔΡΑΧΜΑΙ 1,000,000 ΚΕΡΑΗ

Καθ' ἐκάστην κλήρωσιν ἐκδίδονται 100,000 γραμματῖα ἀξίας... 400,000 παρέχοντα κέρδη εἰς 2,290 γραμματῖα ἀξίας δραχ. 200,000. Διὰ τὴν κλήρωσιν τῆς 28 Φεβρουαρίου 1910 ἐξεδόθησαν ὑπ' αὐξοντα ἀριθμ. 1-25,000 ΑΚΕΡΑΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΑ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς ἀκέραιον τὸ κέρδος τιμώμενα ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΔΡΑΧΜΙΝ καὶ ὑπ' αὐξοντα 25,001, 100,000. ΤΕΤΑΡΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΟΥ τιμώμενα ΜΙΑΣ ΔΡΑΧΜΗΣ καὶ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς τὸ τέταρτον τοῦ κέρδους.

Κέρδη ἐκάστης κληρώσεως

1	ἐξ	80,000	80,000
1	ἐξ	20,000	20,000
2	ἀπὸ	2,500	5,000
6	ἀπὸ	1,000	6,000
15	ἀπὸ	400	6,000
25	ἀπὸ	200	5,000
1950	ἀπὸ	40	78,000
2000			200,000

Ἡ πρώτη κλήρωσις γενήσεται τῇ 28 Φεβρουαρίου (13 Μαρτίου), 1919, ἡ δευτέρα τῇ 25 Ἀπριλίου (3 Μαΐου) 1910, ἡ τρίτη τῇ 27 Ἰουνίου (10 Ἰουλίου) 1910, ἡ τετάρτη τῇ 31 Ὀκτωβρίου 1910 καὶ ἡ πέμπτη τῇ 31 Δεκεμβρίου 1910 (31 Ἰανουαρίου 1911).

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΛΑΧΕΙΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, Ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, εἰς Ἀθήνας.

Ὁ Διευθύνων Τμηματάρχης

Γ. ΚΟΦΙΝΑΣ

ἄρθρα νὰ πῶ ξεδιαλυμένα τὴ γνώμη μου γιὰ τὴν ποίησίν σου καὶ νὰ μιλήσω, καθὼς τοῦ ταιριάζει, γιὰ τὸ ἔργο σου. Κ' ἔχω νὰ μιλήσω καὶ περισσότερα καὶ διαφορετικότερα ἀπὸ ἄλλους. Τώρα δὲ μοῦ μένει παρὰ νὰ σοῦ σφίξω τὸ χέρι καὶ νὰ σὲ χαιρετήσω μετὰ τὸ θαυμασμὸν μου τὸν ἀπερίφραστο.

Ἀθήνα, 3/16 τοῦ Δεκεμβρίου 1909.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

II

Ἀγαπητέ κύριε Σκίπη,

Τὸν «Ἀπέθαντο» τὸν διάβασα ἀπ' ἄκρῃ σ' ἄκρῃ σ' ἓνα ἀπομεσήμερον. Τέτοιο πολὺχρωμο καὶ ποικιλοχρωμάτιστο ἔργο, νὰ διαβάσῃται τόσο εὐκόλως καὶ μετὰ τόση γλύκα, σπάνιο πρᾶγμα. Μετὰ συνεπήρε ἡ πόσις ἀφῆλῃ, πόσις γήϊνη, ὅμως πάντα ἐλληνικὴ φαντασία του, καὶ μ' ἔφερε ὡς τὸ τέλος. Μετὰ λύπη μου τὸ εἶδα τὸ τέλος.

Ἀλληγορικὸ καὶ παραμυθένιο, ὅμως διάφανο καὶ εὐκολονόητο, ἀκόμα ἔμεινε τοῖς ἀπλοϊκοῖς, τοῖς ἀσύνθετοις. Ἀλαφροπάτητο τὸ βῆμα του, ἡλιοφώτιστο ἡ ὁψις του, εὐθυμο, πρόσχαρο, γλυκὸ καὶ μελωδικὸ τὸ τραγούδι του, ὡς καὶ κάτω στὸν Ἀδῆ. Καρπὸς ἀπὸ χωράφι ρωμαϊκόν, καὶ ὅταν ἀκόμα τυχαίνει νὰ ἔρχεται ἀπὸ ξένα μέρη ὁ σπόρος. Ἐργὸ ἐθνικόν, ποὺ ἀφίνει τῆς πατρίδας τὴν ἀθάνατη νοσταλγίαν στὸν ἀναγνώστη.

Σὲ μέρη ἢ δυνάμει του εἶναι πολὺ μεγάλη. Σὺν τοῦ Δράκου καὶ σὺν τοῦ Χάρου τὴ δυνάμει. Ἀλλοῦ τὴ δυνάμει τὴν ἀντικατασταίνει ἢ καὶ τὴ συνοδεύει ἡ πονεσιὰ καὶ ἡ ἀγάπη. Παντοῦ ὅμως ρίχνει τίς ἀχτίδες τῆς ἡ ὁμορφιά καὶ ἡ λατρεία τῆς ὁμορφιάς. Παντοῦ καὶ ἡ αὐτοπεποίθησις, ποὺ κάποτε καταντᾷ καὶ αὐτὴ δυνατὴ, μὰ ὁ σκοπὸς τῆς πάντα θεοῦ καὶ ἱερός, καὶ ἴσως ἔπρεπε γι' αὐτὸ νὰ τὴ συχωρήσουμε.

Αὐτὰ ὡς εἶδος ἐντύπωση, ὕστερ' ἀπὸ τὸ διάβασμα. Ἐλπίζω νὰ βρεθῇ κάποιος ἱκανὸς νὰ μᾶς ἀναλύσῃ τὸ ἔργο, καθὼς τοῦ ἀξιζεῖ.

Hull, 10-12-09.

ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΜΙΣΤΡΙΩΤΟΜΑΣΚΑΡΑΔΗΚΙΑ

[Γιὰ ὅ,τι ἔγινε τὸ περασμένο Σάββατο στὸ Πανεπιστήμιον δὲ θὰ χαράξουμε λέξη ἐμεῖς. Ὁ ἀφίσουμε τοὺς ἄλλους νὰ μιλήσουν. Βλέπετε, τὸ Ζήτημα ἔφτασε πᾶς σὲ τέτοιο παρηγορητικὸ σημεῖον ποὺ σὲ μερικὲς περιπτώσεις ὁ «Νουμᾶς» δὲν ἔχει ἀνάγκη νὰ μεταχειρίζεται πέννα· τὸν σώνει καὶ τὸν παρατῶναι ἢ ψαλίδι. Ἔτσι καὶ σήμερον ψαλιδίζουμε ἀπὸ τὴν «Ἀκρόπολιν» τῆς περασμένης Κεριακῆς (14 τοῦ Μάρτη, σελίδα 3) καὶ σὰς σεβρίζουμε τὴν δλοζώνταν ἁυτὴ περιγραφή τῆς Μιστριώτικης ἀποκριᾶς.]

Περασμένα μεγαλεῖα

καὶ δηγώντας τα νὰ κλαῖς!

Αὐτοὺς τοὺς στίχους μᾶς ἔφεραν στὸ νοῦ τὰ χθεσινὰ παθήματα—μαθήματα τοῦ σοφοῦ! (τὸ πῖστεψε καὶ ὁ ἴδιος) τοῦ Πανεπιστημίου καθηγητοῦ καὶ Μιστριώτου. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ ἀναμνησθεὶς περασμένους δόξας, καθ' ἃς συνεκύνκ καὶ συνεφερε τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἐπιθυμήσας τὰ παλαιὰ τοῦ πυρπολητοῦ τῶν θεατρικῶν προγραμμάτων κλέψ, ἐσκέφθη νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ πείραμα καὶ χθὲς, καλῆρας τοὺς φοιτητὰς διὰ νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ κατὰ τῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοὺς προέτρεψεν εἰς συλλαλητήρια, τὰ ὅποια τόσον ἡ πετριωτικὴ του καρδιὰ ἐφίεται.

Λόγος καὶ...ἀντίλογος

Κατὰ τὴν δεκάτην πρωϊνὴν ἡ αἴθουσα τῆς Νομικῆς Σχολῆς ἐδέχθη περὶ τοὺς διακοσίους φοιτητὰς ἐλθόντας ἐκεῖ ν' ἀκούσουν τὸν σοφὸν καθηγητὴν, παρουσιάζοντα τὸ ἐξῆς καλαμπουρικὸν δξύμωρον, τὸ νὰ εἶναι δηλαδὴ ὑπὲρ τῆς καθαραιότητος καὶ νὰ καταφέρεται κατὰ τῆς...ἐκκαθαρίσεως.

Ὁ καὶ Μιστριώτης μετὰ τὰ στρογγυλά του ὅμμα-τογαλῆα, ἀνελθὼν ὡς σφωτάτη γλαυρὴ ἐπὶ τῆς ἑδρας, ἤρχισε ξεκαρδιστικώτατον λογιδριον, κατὰ τὸ ὅποσον ὑπέδειξεν ὅτι διὰ τῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ Πανεπιστημίου κινδυνεύει ἡ...γλῶσσα καὶ ἡ ἐνότης τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τὰ λοιπὰ τοιαῦτα καὶ παρόμοια, σεβρίζας ὀρεκτικωτάτην σαλάταν σοφῶν εἰς τὸ ταλανίζον καὶ θρηνοῦν τὸ δύσμοιρον Πανεπιστήμιον ἀκροατήριον.

Ὁ καὶ Μιστριώτης ἐπικαλεσθεὶς εἰς ἐπικουρίαν τὴν ψυχὴν τοῦ Ἰουστινιανοῦ καὶ τὴν ἀθλίαν τοῦ Πτωχοπροδρόμου Μοῦσαν, ἰδὼν τὴν χειρόγραφον ἀ-